

BIOM
UDRUGA / ASSOCIATION

RAZNOLIKA STANIŠTA HRVATSKE:

**VLAŽNE
LIVADE**

**VRANSKO
JEZERO**
Park prirode • Nature Park

SADRŽAJ

- 3 Vlažna staništa
- 4 Park prirode Vransko jezero
- 5 Vlažne livade u Parku prirode Vransko jezero
- 6 Život na vlažnim livadama
- 7 Ptice
- 12 Biljke
- 13 Ribe
- 14 Što radimo kako bismo očuvali vlažne livade?
- 16 Vlažne livade po sezonomama
- 18 Suradnja s ciljem očuvanja vlažnih staništa
- 19 Pravila ponašanja
- 20 Što ugrožava vlažne livade?
- 24 Impressum

VLAŽNA STANIŠTA

Stanište je područje na kojem žive određene vrste biljaka, životinja i drugih organizama. Svakو stanište ima određene ekološke karakteristike koje su pogodne za život pojedinim skupinama organizama.

Razlikujemo mnoga vrsta staništa, kao što su listopadne šume, crnogorične šume, travnjaci i obale, a među njima posebno mjesto imaju vlažna staništa. Vlažna staništa nazivaju se još i močvarnim staništima, a prepoznaju se po tomu što su stalno ili povremeno prekrivena vodom. Među takva staništa ubrajuju se rijeke, jezera, vlažne (poplavne livade) i drugo.

Vlažna staništa područja su od iznimne važnosti za očuvanje prirode (i biološke raznolikosti) na globalnoj razini. Upravo iz tog razloga na međunarodnoj je razini potpisana "Konvencija o vlažnim područjima", tzv. Ramsarska konvencija, kojom se uređuju aktivnosti te se promiče međunarodna suradnja u svrhu kvalitetnog upravljanja i održavanja vlažnih staništa. Svaka država članica bira najmanje jedno vlažno stanište koje je odlučila sačuvati i trajno se brinuti za njegov opstanak. Vransko jezero peto je vlažno područje u Hrvatskoj koje je uvršteno na Ramsarsku listu močvara od međunarodne važnosti.

ZAŠTO SU VLAŽNA STANIŠTA VAŽNA:

- izvor su biološke raznolikosti i dom za brojne vrste ptica, biljaka, kukaca, vodozemaca, riba i drugih životinja
- izvor su pitke vode
- pročišćavaju vode kao "bubrezi"
- štite tlo od erozije
- ublažavaju posljedice klimatskih promjena
- pomažu u obrani od poplava
- ublažavaju suše
- pohranjuju CO₂
- snižavaju temperaturu zraka

Vlažna staništa su posebno ugrožena i nestaju tri puta brže od šuma!

PARK PRIRODE VRANSKO JEZERO

VLAŽNE LIVADE U PARKU PRIRODE VRANSKO JEZERO

Vransko jezero najveće je prirodno jezero u Hrvatskoj i jedno od samo dva velika močvarna područja u sredozemnom dijelu Hrvatske. Područje Vranskog jezera i Jasena je, uz deltu rijeke Neretve, Lonjsko i Mokro polje, Crnu Mlaku i Kopački rit, jedno od najvrjednijih močvarnih staništa u Hrvatskoj. Kao jedno od rijetkih očuvanih, gotovo netaknutih prirodnih staništa ptica vodarica s izvrima pitke vode te područje osebujnih specifičnosti i bioraznolikosti, Vransko jezero je s okolnim područjem 1999. godine proglašeno parkom prirode. Velika prirodna vrijednost Parka prirode Vransko jezero jest zajednica slatkovodnih i močvarnih ekosustava, naročito u području poplavnih livada i tršćaka.

U Parku prirode Vransko jezero dosad je zabilježena prisutnost 264 vrste ptica, od kojih se 102 vrste gnijezde na području Parka.

Park prirode iznimno je važan za brojne vrste ptica jer im pruža sigurno utočište na njihovom selidbenom putu. Ornitolоški rezervat Parka obrastao je travom, rogozom, šašem i trskom pa dijelom nalikuje na travnjak ispresjecan plitkim barjam, prekriven cvijećem raskošnih boja i mnoštvom leptira, vretenaca i ostalih raznovrsnih kukaca. Idealan je za život ptica tijekom cijele godine, a u razdoblju najintenzivnije selidbe u Parku prirode može se nalaziti između 800 000 i 1 000 000 ptica istovremeno.

ZAŠTO LIVADE POPLAVLJUJU?

Poplavljivanje livada na području Parka ovisi o sezonskim promjenama vodostaja Vranskog jezera. U godinama s dovoljnom količinom padalina razina jezera se diže i periodički plavi njegove rubne dijelove. Međutim, kao posljedica klimatskih promjena, sve je češća i izraženija razlika u količini oborina koje tijekom godine padnu na području jezera, što u konačnici dovodi do toga da livade nekih godina budu djelomično ili potpuno prekrivene vodom, dok drugih godina ostanu potpuno suhe.

Poplavljivanje livada pogoduje biljnim vrstama koje su prilagodljive promjenama i mogu preživjeti dulje razdoblje po-

topljene, ali su otporne i na duga sušna razdoblja u sezonama kada livada ne poplavi. Poplavljene livade na proljeće postaju pogodno mrijestilište, jer trava omogućuje ribama zaklon za polaganje jajašca, kao i prostor u kojem odrasta riblja mlađ. Kada poplave, livade postaju hranište i odmorište za brojne vrste ptica koje jezero posjećuju ili žive na njemu. Na poplavljenim staništima do hrane najlakše dolaze vrste ptica naročito dugih nogu koje se hrane gacajući po plićaku (čaplje, čurlini, blistavi ibisi, žličarke) i one koje mogu plivati u plitkoj vodi (patke, liske, gnjurci, mlakuše).

ŽIVOT NA VLAŽNIM LIVADAMA

Vlažne livade važne su i za brojne vrste riba koje se na proljeće, kada je livada pod vodom, dolaze mrijestiti. Potopljena livada najsigurnije je sklonište za polaganje ikre, a kasnije i za odstanje mlađi. Ipak, opasnost prijeti od ptica, naročito onih dugonogih i vrsta naviknutih na plivanje u plićaku, kojima potopljena livada i njen skriven podvodni svijet služe kao hranilište.

Za neke od tih ptica Park prirode Vransko jezero je jedino gnijezdilište u mediteranskom dijelu Hrvatske. Područje Parka vrlo je važno odmorište i hranilište za cijeli niz vrsta ugroženih na razini Europe. Na zimovanje redovito dolazi više od 100 000 ptica vodarica.

PTICE

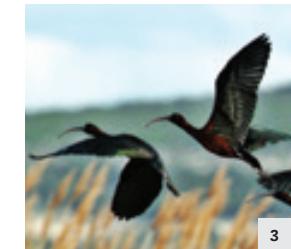
1

Mala bijela čaplja
Egretta garzetta

2

Žuta čaplja
Ardeola ralloides

3

Blistavi ibis
Plegadis falcinellus

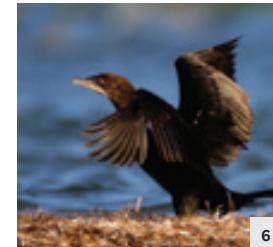
Elegantna ptica bijelog perja, crnih nogu i žutih prstiju. Selica je koja zimuje u Africi, no dio populacije zimu provodi na Sredozemlju. U sezoni gnijezdenja postaje prepoznatljiva po dva duga pera na zatiljku te perima na leđima koja postanu paperjasta. Hrani se pojedinačno u plitkoj vodi i to uglavnom sitnom ribom, vodozemcima i ličinkama kukaca. Gnijezdi se u kolonijama u blizini močvara ili na deltama rijeka. Gnijezda gradi u trsci, među grmljem ili na stablima, a često i u koloniji malih vranaca. U Hrvatskoj se njena gnijezdeća populacija smatra osjetljivom zbog

relativno malog broja jedinki. Ova vrsta se na području Parka može vidjeti tijekom cijele godine.

Malena čaplja, smeđe-narančastog perja. U vrijeme gnijezdenja odrasle ptice imaju crno-bijelu krijuću na vratu, a kljun im je tada plav s crnim vrhom. Obitava na vodama obraslima gustom trskom ili rogozom te često boravi na grmlju i niskom drveću. Selica je te zimuje u Africi. Aktivnija je u sumrak i tada se hrani sitnim plijenom kao što su kukci i njihove ličinke. Obično nije društvena, osim u vrijeme noćenja, kad se više čaplji skupi

na jednom stablu. U Hrvatskoj je danas vrlo rijetka i malobrojna gnijezdarica, što je čini najugroženijom vrstom čaplji. Žute čaplje se odmaraju i hrane na poplavnim livadama Vranskog jezera u vrijeme migracije.

Ptica prepoznatljive siluete tamnosmeđeg perja koje se presijava u brončanim i zelenkastim nijansama. Preferira močvarna staništa na rubovima rijeka i jezera. Obično se udružuje u manje skupine koje se zajedno hrane. Kukce i njihove ličinke vadi dugim kljunom iz vode, blata ili tla. Ova vrsta kozmopolitski je rasprostranjena, a nema

je samo na Antartici. Europska populacija zimuje u Africi, a kod nas je vrlo rijetka i nere-dovita gnijezdarica te preleptnica koja se smatra ugroženom. Na vlažnim livadama Parka boravi za vrijeme proljetne migracije.

4 Mlakuša *Gallinula chloropus*

Mala ptica iz porodice kokošica koja živi u močvarnim područjima. Pretežito je crno-smeđe boje s bijelom prugom na bokovima. Prepoznatljiva je po crvenom čelu i kljunu koji završava žutim vrhom. Susrećemo je na slatkim vodama čije su obale gusto obrasle vegetacijom. Ova je vrsta svejed i hrani se raznim biljnim i životinjskim vrstama. Može se hraniti na površini vode ili pretražujući vlažne livade. Široko je raspro-

stranjena u Hrvatskoj i u svijetu. Dio ptica na našim prostorima boravi tijekom cijele godine, dio se ovdje gnijezdi, a susrećemo i preletnice te zimovalice.

5 Žličarka *Platalea leucordia*

Velika bijela ptica, nalik na čaplju, bliži je srodnik ibisa u čiju porodicu i pripada. Plijeni pažnju svojim prepozнатljivim oblikom kljuna koji se pri vrhu širi poput žlice,

po čemu je vrsta i dobila neobično ime. Tijekom gnijezđenja dobiva žutu "mrlju" na prsima i čuperak perja na glavi - u maniri "indijanskog poglavice". Dugim crnim nogama gaca po plićacima u potrazi za ribom, puževima i rakovima kojima se hrani. Traži plijen tako što široki kljun drži spušten u vodi i njije glavom lijevo-desno, kao da mete. U letu

6 Mali vranac *Microcarbo pygmeus*

Mali vranac najmanja je od triju vrsta vranaca u Hrvatskoj i otprilike je veličine liske ili patke. Naspram ostalih vranaca ima kratak i zbijen kljun, okruglastu glavu i dugačak rep. Perje mu je crno s brončanim ili tamnozelenim sjajem. Roni u potrazi za manjom ribom kojom se hrani. Malog vranca najlakše je uočiti na niskim stablima

ima ispruženi vrat poput roda. Uglavnom se ne glasaju, a u grupama u kojim žive komuniciraju lupanjem kljuna ili dubokim groktanjem. U Hrvatskoj je gnijezdeća populacija ugrožena. Ptica je selica, zimuje u Africi i na Sredozemlju. Na vlažnim livadama Parka možemo je primjetiti za vrijeme proljetnih migracija.

7 Čaplja danguba *Ardea purpurea*

Velika i vitka čaplja tipična je ptica močvarica, prepozнатljiva po dugom zmijolikom vratu kojeg krasiti crvenkastosmeđe perje. Ima dugi žuti kljun od kojeg se crne pruge pružaju do prsa. Ledja i krila su joj plavosiva. Savršeno se prikriva u trsci, gdje se i gnijezdi i hrani. Hranu nalazi u plićacima u otvorima u trsci ili na otvorenim vlažnim livadama, a jede ribe, žabe,

i sprudovima u plićaku, dok se suši u karakterističnoj pozici raširenih krila. Stanovnik je slatkih i bočatih voda koje su obrasle prostranim tršćakom. Društvene su ptice, gnijezde se u kolonijama zajedno s čapljama. Gnijezdeća populacija ove vrste u Hrvatskoj je kritično ugrožena, a Vransko jezero je njeno jedino stabilno gnijezdilište!

8 Liska *Fulica atra*

Liska je jedna od najčešćih vrsta slatkih voda koju je lako prepoznati po potpuno crnom perju te snježnobijelom kljunu i čelu. Ima crvene oči s crnom zjenicom. Zaobljenog je oblika tijela, djeluje debeljuškasto, poput ostalih ptica porodice kokošica čijoj porodici i pripada. Kokošice žive skrivene u močvarnom

raslinju, no lisku je vrlo lako uočiti jer nije toliko plašljiva. Lako se prvenstveno hrani vodenim biljem izranjujući sadržaj s dna, pojest će i ribu, kukce, puževe pa čak i razno povrće s poljoprivrednih površina. Noge su joj jake, prilagođene za plivanje i dugi boravak na otvorenoj vodi. Dok pliva, lagano kima glavom, a pri polijetanju s vode trči po površini prskajući stopalima i mašući krilima. Žestoka je u borbi za teritorij i hranu. Vransko jezero je, zbog blage klime i površine vode koja se gotovo nikada ne zamrzne, važno zimsko utočište za veliki broj liski kojih je ponekad i preko 100 000. Mediteranska i crnomorska populacija su pod velikim lovnim pritiskom zbog čega se liska na razini Europe smatra gotovo ugroženom.

9 Divlja patka
Anas platyrhynchos

Divlja patka, poznata i kao gluvara, predak je domaće patke te je najčešća i najpoznatija vrsta iz porodice pataka. Obitava na svim vodenim površinama gdje se hrani zaranjajući samo prednjim dijelom tijela - nagnavce s „guzom“ u zraku. Prepoznatljiva je po velikom zaobljenom žutom kljunu, narančastim nogama s plivaćim kožicama te tamnoplavom obojenju uz rub sklopjenog krila - „zrcalu“. Mužjak i ženka imaju različitu boju perja. Ženke su neuglednog smeđeg perja zbog čega se jako dobro uklapaju u okoliš te se na taj način štite od grabežljivaca. Mužjake možemo prepoznati po zelenoj glavi metalnog sjaja i bijeloj ogrlici oko vrata. Oni su zamjetnijih

boja kako bi pridobili pažnju ženki te da, jednom kad se parovi formiraju, odvuku pažnju neprijatelja sa ženke i mладunaca. Na Vranskom jezeru su česte i brojne zimi, a u velikim jatima nerijetko borave i s drugim vrstama pataka.

10 Vlastelica
Himantopus himantopus

Vrlo elegantna ptica iz porodice čurlina, ističe se neobično dugim tankim crvenoružičastim nogama i vitkim bijelim tijelom s crnim krilima. Nezamjenjiva je i zbog ravnog crnog kljuna koji je tanak poput igle. Obitava na plitkim slatkim, boćatim ili slanim vodama gdje se hrani malim kukcima, školjkašima, račićima, puževima i sitnim ribama koje kljucu u brzom hodu. Dugim kljunom izvlači hrana iz mulja. Vrlo su društvene ptice, gnijez-

de u kolonijama, a izvan sezone gniježđenja lete u malim jatima. U letu imaju karakteristični obris zbog ispruženih nogu i glave te ušiljenih krila. Ptice su selice, zimuju u Africi. U Hrvatskoj su malobrojne gnjezdarice, a na Vranskom jezeru ih susrećemo za vrijeme migracija.

11 Mali gnjurac
Tachybaptus ruficollis

Najmanji je gnjurac u Hrvatskoj, veličine većeg pačića, obla tijela i malenih krila. Kao što mu i ime govori, vrlo je vješt ronilac. Noge su mu smještene na kraju tijela kako bi brže ronio, a prsti su mu režnjasti. Stražnji kraj ptice je izrazito čupav poput pamučne vate. Perje na obrazima i vratu je kestenjasto obojeno ljeti dok zimi dobiva blijeskosmeđe ruho. Kljun mu je ravan i sitan, prilagođen za lov manje ribe kojom se pre-

težito hrani. Gradi plutajuće gnijezdo poput ostalih gnjuraca. U Hrvatskoj je redovita gnjezdarica, preletnica i zimovalica, a na Vranskom jezeru gnijezdi i zimuje.

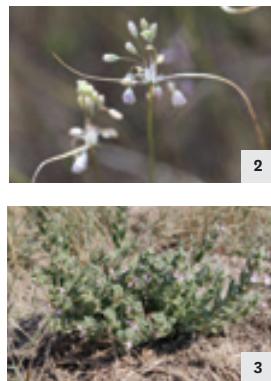
12 Prutka migavica
Tringa glareola

Pripada čurlinima, velikoj skupini dugonogih ptica koje

za vrijeme migracija koriste Vransko jezero na području Parka. Glava, vrat i prsa su svijetlosiva i fino isprugana, dok je perje na leđima starijih ptica tamnije sivo s istaknutim bijelim pjegama. Ova vrsta ima i široku bijelu prugu iznad oka. Prutke migavice zimuju u Africi, gnijezde u tajgama na sjeveru Europe, dok mjesta kao

što je Vransko jezero koriste kao usputna odmorišta i hranilišta na dugom selidbenom putu. Hrane se u plitkoj vodi ili blatu vodenim kukcima te njihovim ličinkama, rakovima, mekušcima i malim ribama, a plijen su im i kopneni kukci te pauci. Borave samostalno, u parovima ili manjim grupama.

BILJKE

1 Livadni procjepak
Chouardia litardierei
Niska trajnica s lukovicom koja cvate u proljeće prije nego trava naraste visoko i natkrije je. Endemična je vrsta što znači da je rasprostranjena samo na područjima vezanim uz vlažne travnjake krških polja. Cijela biljka se početkom ljeta osuši i teško ju je pronaći sve do sljedećeg proljeća.

3 Lukovičasti dubačac
Teucrium scardium
Vrsta povremeno poplavljениh travnjaka koja je na području Dalmacije relativno rijetka jer su i takvi travnjaci znatno prorijedeni. Ljekovita je biljka poput ostalih dubačaca.

4 Obalna dikica
Xanthium strumarium
Bujna invazivna biljka koja se često pojavljuje na raznim prirodnim stani-

štima na kojima je došlo do oštećivanja prirodne vegetacije i ogoljenja tla. Na poplavnim travnjacima Vranskog jezera se pojavljuje kao posljedica građevinskih radova, iskopa te na obradivim površinama.

5 Konopljika
Vitex agnus-castus
Grm koji raste na povremeno poplavljениm primorskim staništima i dobro podnosi zaslanjenje. Uz Vransko jezero je jako raširena i često formira gустe šibljake.

Upotrebljava se i kao ukrašni grm otporan na gradske uvjete zagađenja, a na Vranskom jezeru se koristi i kao visoka živica koja smanjuje uznemiravanje ptica na vlažnim travnjacima.

RIBE

1 Šaran
Cyprinus carpio

Zbog svoje gospodarske važnosti šaran je unesen u Vransko jezero iz dunavskog sliva sredinom prošlog stoljeća. Šarano-vi tijelo može biti veliko od 50 do 100 cm, a može živjeti i do 30 godina. Za mrijest koristi upravo poplavne livade, zbog uvećana temperature vode koja je potrebna jajašcima za sazrijevanje. Gusta vegetacija i plitka voda, zaštitit će jajašca od drugih riba koje bi ih mogle pojesti.

2 Jegulja
Anguilla anguilla

Zmijoliko tijelo obavijeno slojem sluzi, jegulji omogućuje puzanje kroz mulj pri niskom vodostaju te prolazak kroz pukotine u vapnenačkom grebenu koji Vransko jezero dijeli od mora. Jednom kada iz Sargaškog mora stignu u slatku vodu, jegulje mogu živjeti do 80 godina, a najranije s 10 godina dosežu spolnu zrelost. Na posljednje putovanje iz jezera natrag prema Sargaškom moru odlaze kako bi se samo jednom u životu mrijestile. Njen je opstanak ugrožen na svjetskoj razini.

3 Riječna babica
Salarias fluvialis

Riba izduženog, vikog i bočno spljoštenog tijela veličine do 15 cm može živjeti u donjim tokovima rijeka, bočatim vodama i u blzinama mora. Tijelo joj je žuto-zeleno s tamnim točkama i nepravilnim mrljama. Važna je kao poveznica između sitnih organizama dna kojima se hrani i migratornih pticama kojima i sama predstavlja plijen. Zaštićena je Bernskom konvencijom. U Hrvatskoj se njena populacija smatra osjetljivom.

ŠTO RADIMO KAKO BISMO OČUVALI VLAŽNE LIVADE

KOŠNJA

Livade i pašnjaci nastali su utjecajem čovjeka. Ako se ne održavaju košnjom ili ispašom, dolazi do njihova zarastanja. Zarastanjem se gube obilježja livada, koje se potom počinju pretvarati u drugo stanište.

Isto se događa i s vlažnim livadama. Nekoć su se i one održavale ispašom, a kako se danas sve manje ljudi bavi stočarstvom, sve više se oslanjamo na održavanje livada košnjom. Kada ne bi bilo ni ispaše niti košnje, vlažne livade Vranskog jezera zarasle bi trskom i drugim biljkama.

ZAŠTO KASNA KOŠNJA?

Košnjom održavamo livade, ali da bi postigli optimalan efekt, ona mora biti dobro isplanirana. Košnja u različitom dijelu godine daje različite rezultate za biljne vrste koje rastu na livadi.

Vlažne livade su raznolike i bogate biljnim vrstama koje ne cvatu u isto vrijeme.

Zato je kod košnje važno planirati da one biljke koje su nam važne imaju dovoljno vremena da razviju cvijet, a zatim i da se osjemene kako bi i u budućnosti ostale na livadi.

Jedna od takvih biljaka je livadni projekap, koja cvate u proljeće prije nego trava naraste visoko i natkrije ju.

Takov oblik košnje naziva se kasnom košnjom, a na Vranskom jezeru ona se obično vrši krajem ljeta, preciznije početkom rujna. Osim što košnja mora biti dovoljno kasno da se dopusti biljkama da se osjemene, ona se mora izvršiti prije listopada. Tada je u punom jeku selidba ptica koje vlažne livade koriste kao zimovalište, i njih se košnjom ne smije uznemiravati.

ZELENA OGRADA

Vlažne livade obiluju životom. Kako bismo ih očuvali trebamo smanjiti negativne utjecaje koje stvaramo mi, ljudi. Staništa životinja trebaju osiguravati hranu, vodu, ali i zaštitu od vanjskih utjecaja.

Jedna od vlažnih livada Vranskog jezera proteže se uz prometnicu koja povezuje mjesta Pakoštane i Vrana. Uz tu su prometnicu smješteni su info centar za posjetitelje te drvena poučna staza. Buka s prometnicom, kao i posjetiteljima u razgledavanju uznamirava ptice koje na livadi borave i traže hranu. Time se gubi ekološka funkcija livade i ona više nije kvalitetno stanište za ptice.

Rješenje za smanjenje buke koja uznamirava ptice jest u zaklanjanju livade od ljudi. Sadnjom zelene ograde, odnosno visoke živice koja obrubljuje livadu, ptice se osjećaju sigurnije.

VLAŽNE LIVADE PO SEZONAMA

PROLJEĆE

plitko poplavljena, vodena vegetacija počinje bujno rasti, voda se zagrijava brže nego u samom jezeru jer je plitko, ribe se tu dolaze mrijestiti jer će se mlađi u gustoj travi u plitkoj vodi lako sakrивati i pronaći hrani. Tu se razmnožavaju i brojni kukci. Ptice vodarice koje se hrane malim ribicama, kukcima ili vodenim biljkama kao što su blistavi ibis, mala bijela čaplja, žuta čaplja, razni čurlini i liske tada najviše koriste to stanište.

LJETO

livada više nije poplavljena i kako ljeto odmiče postaje sve suša i do sredine ljeta je sasvim suha. Vegetacija ulazi u fazu mirovanja. U drugoj polovici ljeta livadu koristi mali broj životinja osim raznih kukaca, gmazova i ptica suhih staništa. Kada temperature počnu padati krajem ljeta počinje cvasti endemska vrsta luka *Allium telmatum*.

JESEN

nakon prvih jesenskih kiša trava se zazeleni i počinje opet rasti te travnjak počinju koristi ptice travnjačkih staništa u jesenskoj seobi. Kako se razina jezera podiže zbog jesenskih kiša i travnjak postepeno poplavi. Tada u travnjak opet počinju ulaziti ribe i vodenii kukci u potrazi za hranom u plitkoj vodi a za njima dolaze i ptice vodarice koje se hrane u plitkom i to uglavnom iste one vrste koje su taj isti poplavljeni travnjak koristili u proljeće. Na poplavljenim travnjacima se polako počinju skupljati ptice vodarice koje će tu prezimeti.

ZIMA

travnjak je popavljen, ali je voda znatno hladnija nego u dubini jezera te se ribe većinom povuku u jezero, a kukci nisu aktivni. U plitkoj vodi hrane se i odmaraju ptice vodarice koje na Vranskom jezeru zimuju, kao što su razne vrste pataka i liske te u manjem broju čaplje i čurlini. U tom se razdoblju na području Vranskog jezera zadržava i veći broj ptica grabljivica koje među brojnim vodaricama traže slabe i ozlijedene jedinke.

SURADNJA S CILJEM OČUVANJA VLAŽNIH STANIŠTA

PRAVILA PONAŠANJA

VAŽNA ULOGA MJEŠTANA U OČUVANJU VLAŽNIH LIVADA

Poplavne zone od davnina su bile korištene kao pašnjaci. Lokalno stanovništvo iz Pakoštana, Draga i Vrane svakodnevno je dolazilo na livade te tu provodilo vrijeme zajedno sa stokom. Na livadama su djeca nalazila prostor za igru, a na jezeru kupalište.

VOLONTIRANJE ZA VLAŽNE LIVADE

U održavanju poplavnih livada potrebna je pomoć volontera. Učenici lokalnih osnovnih škola pomogli su očuvanju livade kroz akciju presadnje kupina koje će služiti kao zelena ograda te smanjiti uznemiravanje ptica koje se hrane na poplavnoj livadi. Osim što će kupina pružati zaklon pticama, ptice će se moći i hraniti njezinim ukusnim plodovima. Buduće volonterske akcije uključivat će pomoći pri košnji livade, sakupljanju sjeni i otklanjanju invazivnih vrsta kao što su primjerice obalna dikica (*Xanthium strumarium*) i kanadska hudoljetnica (*Conyza canadensis*).

Za cijeli Park pa tako i područje poplavnih livada vrijedi pravilo da se živi svijet ne smije uništavati. Vlažne livade mjesto su okupljanja velikog broja ptica koje se u proljeće na njima odmaraju i hrane te riba koje se tu mrijeste. Nije dozvoljeno uznemiravanje, rastjerivanje, hvatanje, ubijanje niti jedne skupine organizama koje na ovim staništima borave, kao ni branje, sakupljanje i oštećivanje biljaka, gljiva i lišajeva koji na njima rastu.

Drvena poučna staza ornitološkog rezervata nalazi se u neposrednoj blizini jedne takve livade te pruža mogućnost

da promatramo ptice u njihovom prirodnom okruženju. Imajući na umu da se u proljetnom i jesenskom dijelu godine značajno poveća broj grupa koje dolaze na stazu sa željom da upoznaju raznoliki ptičji svijet, moramo naglasiti da je setuju potrebno provesti u tišini.

Čak ni u suhom dijelu godine, kada životinje na livadi nisu toliko brojne, nije se dozvoljeno kretati ili boraviti na njoj. Izuzetak će biti organizirani volonterski programi održavanja livade, koji će pod vodstvom djelatnika Parka uključivati uklanjanje invazivnih vrsta biljaka te kasnju košnju i sakupljanje sjeni.

ŠTO UGROŽAVA VLAŽNE LIVADE?

20

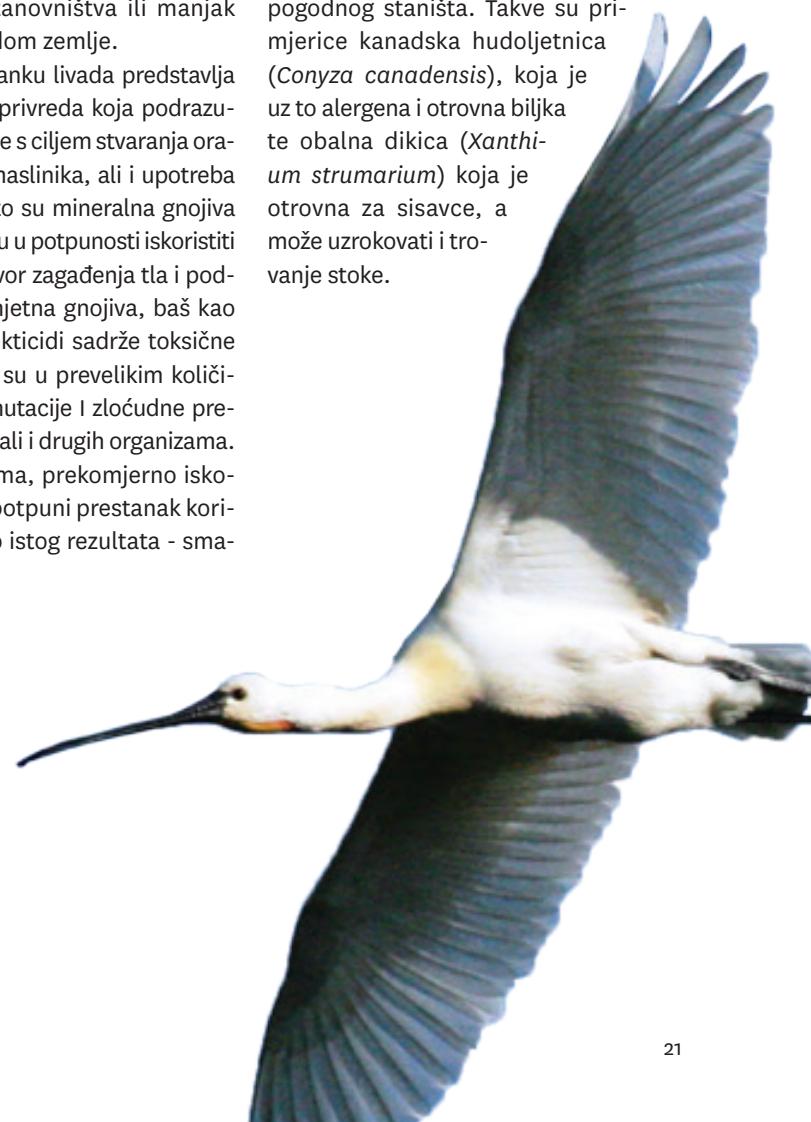
Da bi lakše shvatili prijetnje opstanku livada moramo znati da one, baš kao i pašnjaci spadaju u travnjake, zajednice zeljastih biljaka, među kojima dominiraju trave.

Glavni uzrok njihovog nestanka je zarastanje gustom drvenastom vegetacijom uslijed nedostatka košnje i tradicionalnog stočarstva na područjima koja su nekad koristili ljudi, a danas bilježe smanjeni broj stanovništva ili manjak interesa za obradom zemlje.

Prijetnju opstanku livada predstavlja i intenzivna poljoprivreda koja podrazumijeva preoravanje s ciljem stvaranja oranica, voćnjaka i maslinika, ali i upotreba kemikalija, kao što su mineralna gnojiva koja biljke ne mogu u potpunosti iskoristiti pa ona postaju izvor zagađenja tla i podzemnih voda. Umjetna gnojiva, baš kao i pesticidi te insekticidi sadrže toksične spojeve, koji ako su u prevelikim količinama, izazivaju mutacije i zločudne preobrazbe kod ljudi ali i drugih organizama.

Drugim riječima, prekomjerno iskorištavanje, kao i potpuni prestanak korištenja dovode do istog rezultata - smanjenja kvalitete travnjačkih staništa te na koncu njihovog potpunog nestanka. Kako bi ih održali u povoljnem stanju potrebno je poticati njihovu pravovremenu košnju ili ispašu optimalnim brojem grla.

Ugrozu za opstanak vegetacije poplavnih livada čini i pojava invazivnih biljaka koje su u direktnoj kompeticiji sa zavičajnim vrstama za zauzimanje pogodnog staništa. Takve su primjerice kanadska hudoljetnica (*Conyza canadensis*), koja je uz to alergena i otrovna biljka te obalna dikica (*Xanthium strumarium*) koja je otrovna za sisavce, a može uzrokovati i trovanje stoke.

21

KAKO SE UKLJUČITI?

Ukoliko se želite uključiti u aktivnosti održavanja travnjaka na području Parka prirode Vransko jezero dovođenjem stoke na ispašu, košnjom u odgovarajućem dijelu godine, sudjelovanjem u volonterskim akcijama ili pak želite iskoristiti pošenu travu kao stelju u štalama ili malč na obrađenim površinama, slobodno nam se javite na:

e-mail:
strucna.sluzba@pp-vransko-jezero.hr

ili broj telefona:
023 / 383 181

AUTORI:

UDRUGA BIOM:

Zdravko Budimir

Ante Kodžoman

Petra Čulig

Ivan Budinski

JAVNA USTANOVA

PARK PRIRODE

VRANSKO JEZERO:

Maja Bjelić

Maja Ćuže Denona

Norma Fressel

Ivana Ribić

Iva Rogić

FOTOGRAFIJE:

Maja Ćuže Denona,

Iva Rogić,

Dario Rogić,

Ana Katalinić,

Vlatka Dumbović Mazal,

Goran Šafarek,

Christa Rohrbach,

Velid Jakupović

GRAFIČKI DIZAJN:

Nikola Križanac

TISAK:

Kerschoffset d.o.o.

NAKLADA:

1700

ISBN:

978-953-59977-3-3

**VRANSKO
JEZERO**

Park prirode - Nature Park

euronatur

Izrađeno i tiskano uz
podršku i sufinanciranje
zaklade EuroNatur